

TĚŠÍNSKO V PROMĚNÁCH STALETÍ

SBORNÍK PŘEDNÁŠEK Z LET 2008–2009
K DĚJINÁM TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

RADIM JEŽ – DAVID PINDUR (EDD.)

MUZEUM TĚŠÍNSKA – MATICE SLEZSKÁ
ČESKÝ TĚŠÍN 2010

© Muzeum Těšínska v Českém Těšíně, 2010

ISBN 978-80-86696-12-6

OBSAH

- 7 Slovo úvodem
RADIM JEŽ – DAVID PINDUR

Těšínsko ve středoevropském kontextu

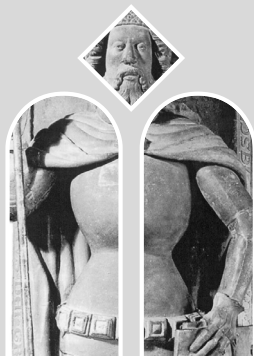
- 13 Přemyslovští králové a slezští vévodové v době vrcholného středověku
ROBERT ANTONÍN
- 25 Hornoslezská knížata a jejich role v lucemburské politice do konce 14. století
MARTIN ČAPSKÝ
- 37 Hornoslezská knížectví v napěťové ose mezi Krakovem, Budínem a Prahou
MARTIN ČAPSKÝ
- 57 „Velcí“ těšínszí Piastovci
Politické kariéry Kazimíra II. (†1528) a Václava III. Adama (†1579)
RADIM JEŽ
- 71 Valašská kolonizace na Těšínsku v 16.–18. století
JAN AL SAHEB
- 79 Reformace a počátky rekatolizace v Těšínském knížectví
DAVID PINDUR
- 93 Manželky těšínských Piastovců – soužití z rozumu, či lásky?
RADIM JEŽ
- 107 Mocenskopolitický konflikt o Slezsko v letech 1740–1742 a jeho průběh na Těšínsku
JAN AL SAHEB
- 119 Rozdělené Slezsko v době modernizace
(Od slezských válek do konce Velké války 1740–1918)
DAN GAWRECKI
- 137 Slezsko po roce 1918
MARIE GAWRECKÁ
- 149 Těšínsko v proměnách československo-polských vztahů 1918–1938
IVO BARAN

Varia

- 163 Slezsko a Těšínské Slezsko na starých mapách
ZBYŠEK ONDŘEKA
- 185 Hradní vrch v Těšíně
RADIM JEŽ – DAVID PINDUR
- 201 Pevnostní stavitelství na příkladu fortifikací Těšínského Slezska –
Jablunkovské šance
MARTIN KRŮL
- 215 Heraldické památky Těšínska
KAREL MÜLLER
- 225 Nejstarší dějiny farního kostela v Horních Domaslavicích
(k 250. výročí vysvěcení současného kostela)
DAVID PINDUR
- 237 Staré noviny v Těšíně
GABRIELA CHROMCOVÁ
- 245 Matiční činnost ve Slezsku
VLASTIMIL KOČVARA
- 255 Soupis vyobrazení
- 261 Jmenný rejstřík
- 273 Místní rejstřík
- 281 Autoři příspěvků

ROBERT ANTONÍN

PŘEMYSLOVŠTÍ KRÁLOVÉ A SLEZŠTÍ VÉVODOVÉ V DOBĚ VRCHOLNÉHO STŘEDOVĚKU

Vztah mezi českými králi z rodu bájného oráče Přemysla a slezskými vévody se pokusíme sledovat od roku 1241, kdy, dne 9. května, zemřel u Lehnice v nešťastné bitvě s Mongoly slezský a krakovský vévoda Jindřich II. Zbožný. Hned na úvod je třeba podotknout, že jako slezský vévoda ovládal pouze dolnoslezskou oblast (Horní Slezsko, Opolsko, držel Vladislav Opolský). V důsledku Jindřichovy smrti se Dolní Slezsko stalo na příštích deset let místem vzájemného soupeření mezi jeho čtyřmi syny Boleslavem, Jindřichem, Konrádem a Vladislavem. Situaci ovlivňovaly i zásahy ostatních piastovských vévodů. Polsko 13. století bylo totiž rozdrobeno na mnoho údělných knížectví, které ovládaly generace potomků Boleslava III. Křivoústého.

A právě v polovině 13. století se do souboje o vládu v Dolním Slezsku vložil český král Václav I., který se postavil za nároky stejnojmenného syna Jindřicha II. Zbožného, pozdějšího Jindřicha III. Vratislavského, úspěšně aspirujícího – díky intervenci českého krále – na vratislavský knížecí stolec. Václavův postup se stal příkladem, na který v budoucnu navazoval i Přemysl Otakar II., za jehož vlády se potomci Jindřicha II. – tu menší, tu větší měrou – stali stabilními koaličními partnery českého krále. Zdůrazněme však, že možnosti rozšíření přemyslovské sféry vlivu, k níž dal impulz právě „tatarský“ vpád a smrt Jindřicha II., se chopil již Václav I.

Připomínané mongolské nebezpečí se následně stalo jedním z prvků rétoriky, kterou Přemysl Otakar II. používal ve své slezské politice, když se stylizoval do role ochránce dolnoslezských knížat. Své protektorské pozice využíval mimo jiné pro získání Piastovců na svou stranu v souboji s uherským králem

Bélou IV., jenž se rozhořel na počátku 50. let 13. století a neodehrával se pouze na bojištích v povodí Moravy a Dunaje, ale i řeky Odry. Při vojenském střetu, k němuž došlo v rámci česko-uherské války v roce 1253, zachovali jmenovaní dolnoslezští bratři neutralitu, což nelze říci o opolském vévodovi Vladislavovi, jenž společně s halčskými knížaty napadl od severu Přemyslovy državy a pokusil se o neúspěšné dobytí Opavy. V průběhu 50. let 13. století se však neutralita dolnoslezských knížat proměnila v otevřený příklon k českému králi. V Přemyslově táboře se po roce 1256 objevil i zmiňovaný Vladislav Opolský. Tímto přeskupením sil v rámci mocenských koalic získalo soupeření mezi uherským a českým králem nový rozměr, který mohl již tehdy, ve druhé polovině 13. století, výrazně přispět k utváření samotné „slezské sebereflexe“ v rámci území ovládaných Piastovci. Vladislav Opolský čelil, stejně jako dolnoslezští bratři, v důsledku svého rozhodnutí po několik příštích let útokům okolních Piastovců, zejména krakovského knížete Boleslava Stydlivého a velkopolského knížete Boleslava Pobožného, kteří napadali, jakožto spojenci uherského krále Bély, oblast slezského Poddří. Toto stálé ohrožení stmelovalo zájmy slezských vévodů s politikou českého krále, jenž jim mohl zajistit před nájezdy okolních knížat účinnou ochranu. Současně s tím pak krutý mongolský nájezd na vesnice, města a klášterní zboží v oblastech jižního Polska v roce 1261 opět navodil pocit strachu z opakování událostí, jež se odehrály zhruba před dvaceti lety. Tento strach posiloval semknutí slezských vévodů s Přemyslem, jež bylo podpořeno

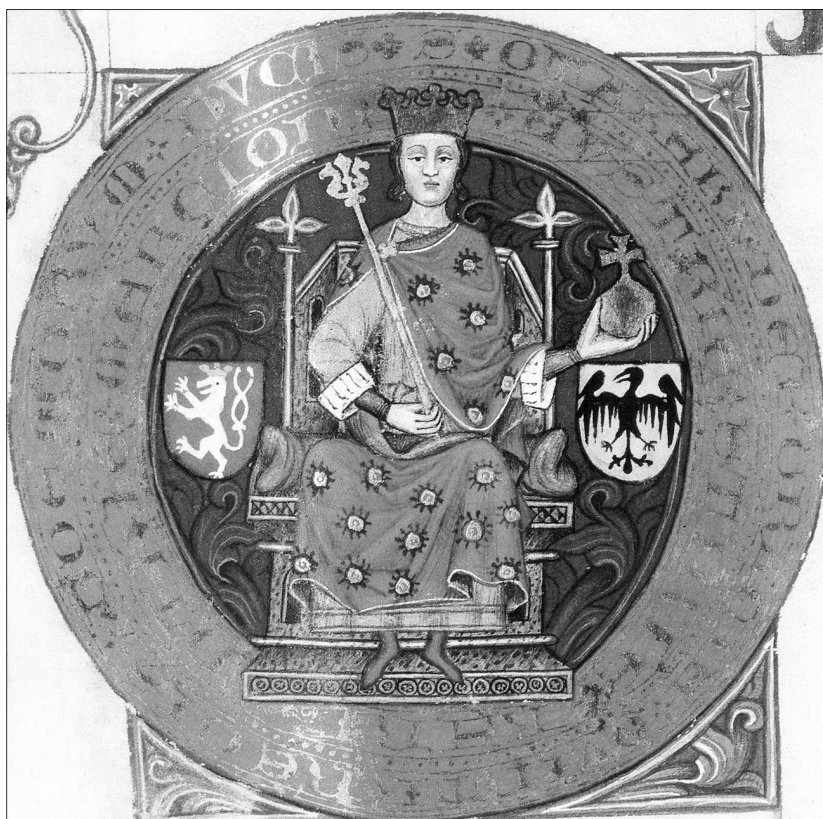

Náhrobek slezského knížete Jindřicha II. Zbožného, který se původně nacházel ve františkánském kostele sv. Vincence ve Vratislavi. Díky sňatkové politice krále Přemysla Otakara I. měl Jindřich II. úzké vazby na české prostředí, neboť si vzal jeho dceru Annu. Podle některých názorů usiloval tento Piastovec o sjednocení celého Slezska a získání polské královské koruny. Osudnou se mu však stala bitva s Mongoly u Lehnice r. 1241.

i papežským listem vyzývajícím braniborského markraběte Otu a českého krále Přemysla Otakara II. ke kruciátě proti „Tatarům“ na pomoc polským knížatům.

Všechny uvedené okolnosti způsobily, že od konce padesátých let 13. století až do roku 1273 stanuli slezští Piastovci po Přemyslově boku v soubojích proti všem jeho nepřátelům. Ve známé bitvě u Kressenbrunu je doložena účast Jindřicha III. Vratislavského a Vladislava Opolského a zdá se, že po jejím zdárném výsledku získal Přemysl jednoznačnou podporu i u dalších synů Jindřicha II. Zbožného – lehnického knížete Boleslava, jehož syn Jindřich nejpozději v květnu následujícího roku pobýval z neznámých důvodů v Praze, a hlohovského knížete Konráda. Blíže neurčení Piastovci se účastnili i Přemyslovy korunovace. V roce 1265 vynaložil český král velké úsilí na volbu posledního ze synů Jindřicha II. Vladislava

Vyobrazení Přemysla Otakara II. jako českého panovníka a rakouského vévody v *Knize městských práv* hornoslezských Hlubčic z r. 1421. Přemyslova politika zaměřená vůči uherskému králi Bélovi IV. vedla k úzkému sblížení se slezskými Piastovci. I když se Přemysl Otakar II. nikdy nestal faktickým vládcem celého Slezska, jeho vliv na toto území byl velmi markantní. Slezští Piastovci po jeho boku stanuli např. i v důležité bitvě u Kressenbrunu, která rozhodla o rozšíření držav českého krále o rakouské země.

salcburským arcibiskupem. Jen pro úplnost dodejme, že předtím Vladislav působil jako vyšehradský probošt a kancléř českého království a jeho nástup na salcburský arcibiskupský stolec posílil Přemyslovi moc v zemích babenberského dědictví. Sounáležitost dolnoslezských Piastovců s českým králem a jeho politikou 60. let 13. století nejlépe odráží smlouva uzavřená v roce 1266, v níž si všichni jmenovaní přislíbili vzájemnou podporu proti okolním nepřítelům.

Až na počátku 70. let se semknutí slezských knížat s českým králem začíná rozvolňovat. Jednou z příčin byla smrt Jindřicha III. Vratislavského, který stál společně s arcibiskupem Vladislavem českému králi nejbližší. Vratislavsko se tak zřejmě dostalo pod správu salcburského arcibiskupa Vladislava, který se stal oficiálním opatrovníkem Jindřichova stejnojmenného syna – pozdějšího Jindřicha IV. Vzhledem k tomu, že se tento mladík zdržoval pravděpodobně okolo roku 1271 na dvoře českého krále, jenž se po Vladislavově smrti v roce 1270 oficiálně ujal jeho poručnictví, došlo v dolnoslezské oblasti k nebyvalému vychýlení mocenské rovnováhy v Přemyslův prospěch. Jakkoli se o vztahu českého krále k Jindřichovi IV. Vratislavskému v dobách jeho mládí dozvídáme pouze z problematičtějších formulářových sbírek a několika kronikářských zpráv, zdá se, že Přemyslovo opatrovnictví nad mladým Piastovcem mělo silný dopad na samotný vývoj v Dolním Slezsku. O úzkém vztahu mezi Přemyslem a vévodou vypovídají nejen listy, v nichž mladý Piastovec slibuje českému králi, že od něj přijme rytířský pás a bude svou družinu odívat stejným způsobem jako on, ale i listina, v níž se vzhledem ke svému nízkému věku podřizuje vůli a ochraně Přemysla Otakara, slibuje nezavírat bez jeho souhlasu žádné spojení ani manželství a dostavit se vždy na králem určené místo. Dokument současně umožňuje biskupovi a šlechticům, kteří mají garantovat plnění těchto slibů, odmítnout Jindřichovu vládu a přimknout se k Přemyslovi v případě, kdy by vévodovy činy nebyly v souladu s ustálenými zvyklostmi. I zde přislíbil Jindřich Přemyslovi, že přijme rytířský pás pouze z jeho rukou. Jakkoli nedokládají připomenuté prameny Jindřichův lenní slib Přemyslovi, odpovídá obsah závazků mladého Piastovce (dostavit se na místo určení, podřídit se Otakarově vůli, přislíb neopouštět jeho dvůr a nechat se pasovat atd.) z velké části podstatě služby leníka svému pánovi. Vzhledem k tomu, co dnes víme o povaze lenního vztahu, lze dvouznačně vykládat i onu ochranu, kterou měl Přemysl nad Jindřichem a jeho zeměmi vykonávat. Mezi takovou ochranou a lenní svrchovaností je totiž v rámci lenního vztahu vždy velmi tenká a velice lehce propustná hranice.

Je přirozené, že Jindřichovým strýcům se nárůst Přemyslova vlivu nad Vratislavskem nezamlouval. Když pak český král v časech obnovení války s uherským králem (tentokrát již Štěpánem V.), na jehož straně opětně stanuli velkopolský a krakovský kníže, vyslal mladého Jindřicha, aby se pod jeho ochranou ujal svého dědictví, byl mladík zajat strýcem Boleslavem, činícím si nárok na vládu nad Vrati-

Keramický koník s otvorem v hrudi ze 13. století nalezený při archeologických výzkumech na katastru obce Stonava na Těšínsku. Šlo nejspíše o dětskou hračku privilegovanějších skupin obyvatelstva.

slavskem. V tomto okamžiku začal, alespoň podle svědectví formulářů, český král vystupovat jako opatrovník nad vratislavským vévodstvím. To napovídá údajný Přemyslův dopis Boleslavu Lehnickému, aby neškodil Jindřichově území a počkal na české poselstvo, jež mělo dorazit jednat o jeho požadavcích, i list Přemysla témuž Boleslavovi, v němž s ním a jeho syny uzavírá příměří do dne sv. Markéty a zaručuje jim bezpečný příchod za účelem mírových jednání. Přemyslův podíl na řešení celé situace potvrzuje taktéž formulář dohody vypočítávající podmínky Jindřichova propuštění. Vzhledem ke způsobu dochování těchto pramenů není jejich obsah jistý, avšak jejich samotný vznik a absolutní absence rozhodujícího podílu Jindřicha v nich napovídá, jak se na otázku závislosti Vratislavska dívali členové Přemyslovy kanceláře. Byl to český král, který sám vyjednával s Boleslavem, aniž by jej trápilo, že je Jindřich držen stále v zajetí. V nadcházejícím sporu s Rudolfem Habsburským byla totiž důležitá především samotná dohoda, která by uklidnila situaci ve Slezsku, kde se Rudolf sám pokoušel na svou stranu získat právě Jindřichova strýce Boleslava Lehnického. Přemysl potřeboval tento stav zvrátit ve svůj prospěch. Situace se navíc zkomplikovala vstupem braniborského markraběte Oty IV. do labilních slezských poměrů. Ota usiloval o rekompensaci dřívějších pohledávek, které měly na Jindřicha IV. spadnout po smrti jeho strýce Vladislava a které markrabě vyčíslil na tři tisíce pět set hřiven stříbra budyšínské váhy. V souvislosti s tím vznikly v kanceláři českého krále dva dokumenty. V jednom z nich český král vystupuje jako garant dohody mezi Otou a Jindřichem o vyplacení požadované částky a o prozatímním zastavení hradu Krosno s příslušenstvím markraběti. Druhým je listina určená kastelánovi tohoto hradu, jehož Přemysl nabádá k postoupení řečené zástavy. Tato listina je pro nás zajímavá

především z toho důvodu, že právně v ní sám sebe Přemysl charakterizuje jako správce zemí zajatého Jindřicha. Vzhledem k zachycení celé této kauzy v tzv. *Polsko-slezské kronice*, podle níž byl hrad Krosno Jindřichem zastaven braniborskému markrabímu za čtyři tisíce hřiven a následně za šest tisíc hřiven vykoupen, je třeba odraz reality v obou formulářových kusech považovat za odpovídající.

Situace na severovýchodní hranici českého království si v předvečer závěrečného měření sil s Rudolfem Habsburským vyžadovala jednoznačné smířčí kroky. I z toho důvodu přistoupil Přemysl (a potažmo i Jindřich IV. Vratislavský) při vyrovnání s Boleslavem Lehnickým na velké územní ztráty vratislavského vévody rovnající se území, které Jindřich zdědil po svém strýci, salcburském arcibiskupovi Vladislavovi, i na potvrzení pohledávek braniborského markraběte. Po návratu ze zajetí svého strýce tak ovládal Jindřich pouze dvě třetiny své dosavadní domény, a navíc dlužil tisíce hřiven. Jakkoli byla za tuto vysokou cenu situace urovnána, signalizovaly zmíněné události trhlinu v doposud úzké vazbě slezských Piastovců k českému králi. Ta byla rozšířena i samotnou snahou Rudolfa hledajícího sblížení s dosavadními věrnými stoupenci moci jeho hlavního rivala – Přemysla Otakara II.

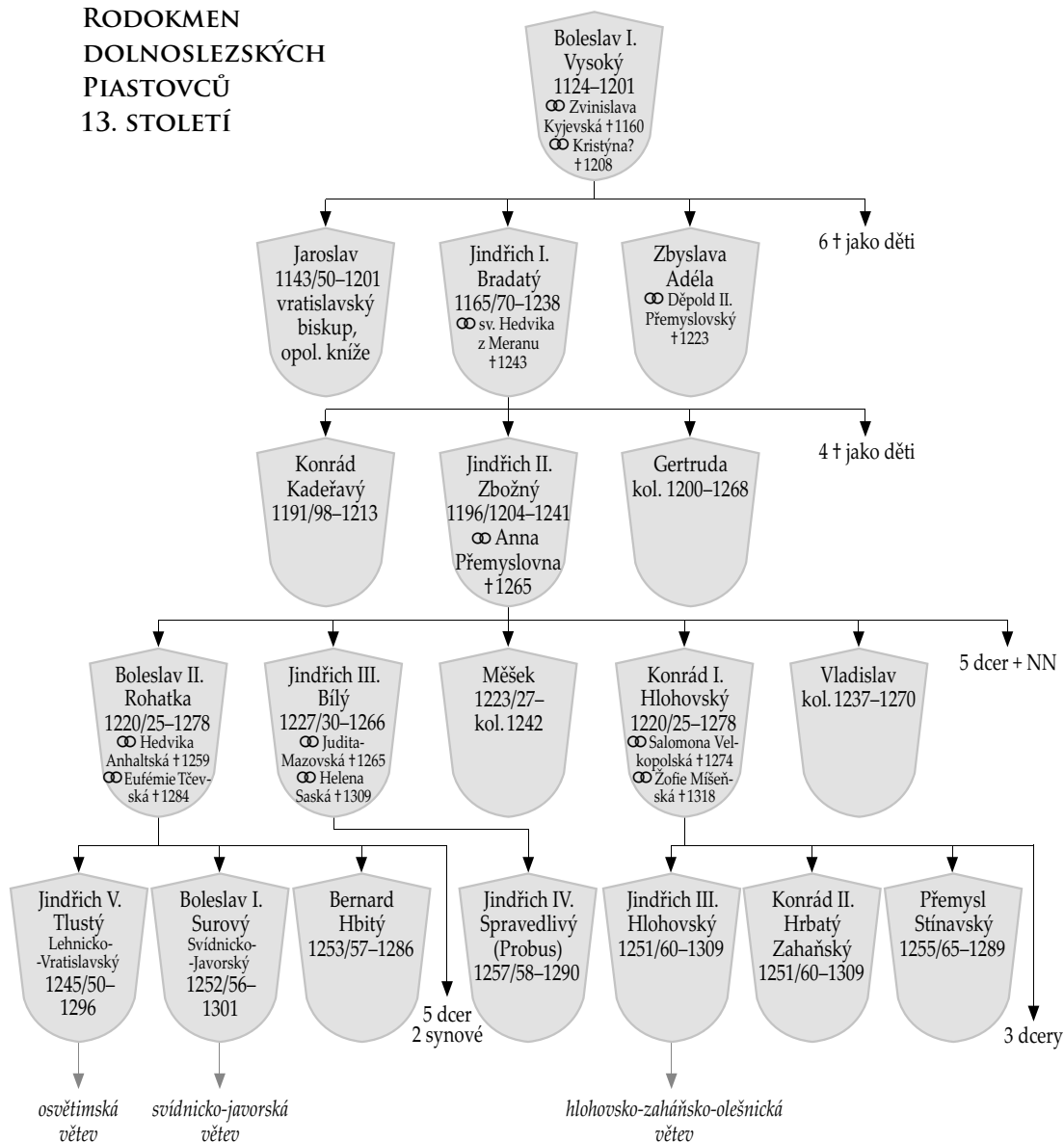
Tomu čelil Přemysl na přelomu let 1277/1278 svoláním schůzky s krakovským knížetem Boleslavem Stydlivým a dalšími nejmenovanými slezskými Piastovci. Zdá se, že v téže době vznikl v české královské kanceláři i tzv. *manifest Přemysla Otakara II. polským knížatům*. Polský a český národ jsou podle textu provázány stejnou řečí, sousedstvím svých zemí a příbuzností krve. To je důvod Přemyslovy lásky vůči veškerému polskému národu, jemuž chce být jakožto český král záštitou. Zároveň však z týchž důvodů spoléhá v případě potřeby na pomoc těch, které miluje. Ať už se v případě manifestu jedná o rétorické cvičení, či oficiální „oběžník“ českého krále, byla myšlenka pokrevní a jazykové příbuznosti Poláků a Čechů na sklonku 13. století v okruhu českého panovnického dvora nejen živá, ale i využívaná v rámci propagandy Přemyslovy moci ve Slezsku! O jeho přímém dopadu na rozhodování někdejších slezských spojenců českého krále lze však úspěšně pochybovat. Jakkoli je totiž řadou pramenů výsledná porážka Přemysla Otakara na Moravském poli sváděna mimo jiné na zbrklý ústup třetího sledu složeného z polských rytířů, nelze osobní účast kteréhokoli ze slezských Piastovců na bitvě přímo doložit. Výpověď Ottokara Štýrského, jenž ve vojsku českého krále jmenuje všechna piastovská knížata, která zná, totiž neobstojí ve srovnání s prameny diplomatické povahy. Ty ukazují, že se většina polských a slezských knížat nacházela v čase bitvy ve svých údělech. Jasný soud nám prameny nedovolují ani v případě Přemyslova někdejšího chráněnce Jindřicha IV. Vratislavského.

Porážkou Přemysla Otakara II. bylo úzké propojení zájmů slezských knížat se zájmy českého panovníka na celé jedno desetiletí zapomenuto. Jedinou stopou po něm byl náhlý příjezd nejmenovaných polských knížat do Čech na podzim roku 1278. Obecně se soudí, že se tehdy v Čechách objevil Jindřich IV. Vratislavský,

jelikož mu královna Kunhuta nabídla poručnictví nad nezletilým následníkem, a tím de facto správu země, o kterou se neúspěšně utkal s Otou V. Braniborským. Po následných jednáních se Jindřich musel spokojit s doživotní držbou Kladska. Dnes je motivace Jindřichova příjezdu a získání Kladska dáována také do souvislosti s nutností kompenzace jeho územních ztrát vzniklých v důsledku připomínané

RODOKMEN DOLNOSLEZSKÝCH PIASTOVŮ 13. STOLETÍ

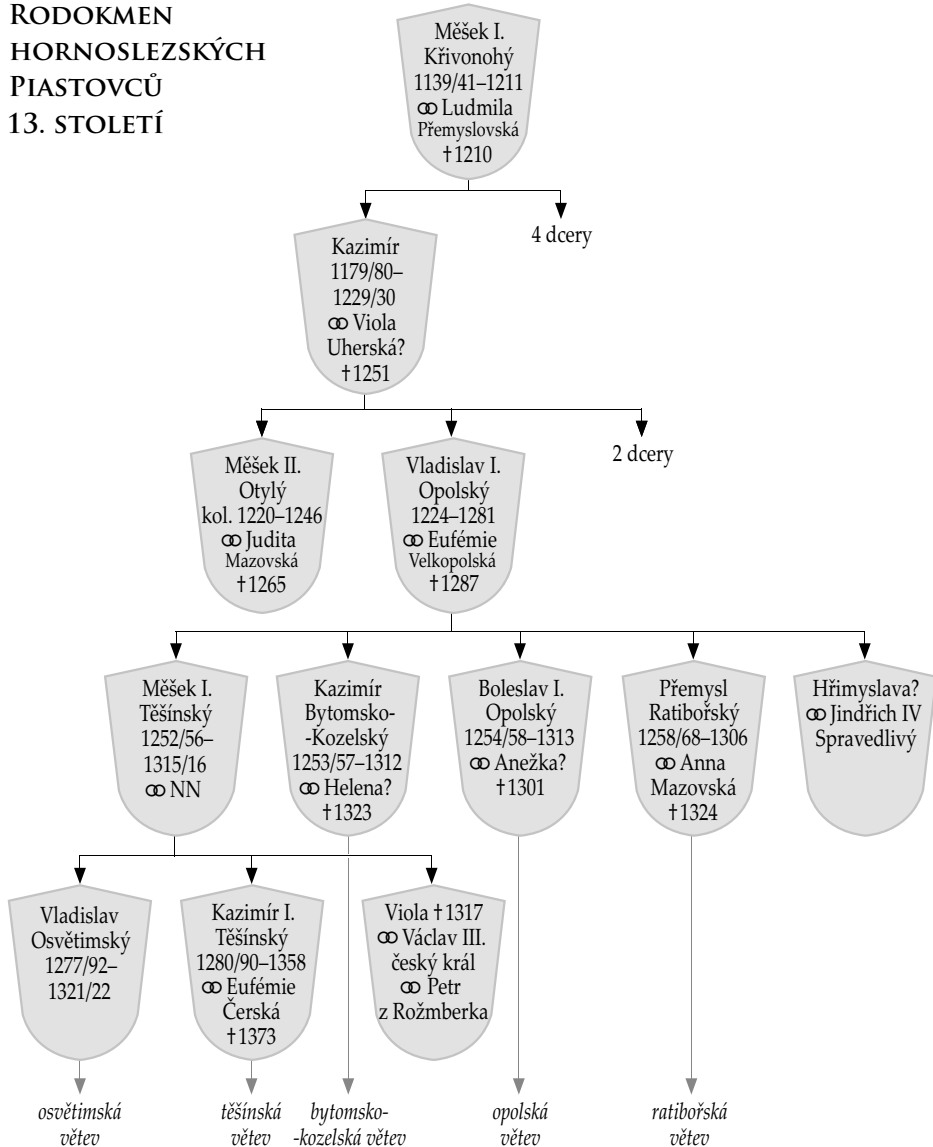

Přemyslovy vstřícné politiky vůči Boleslavovi Lehnickému. Jistou odpověď však dosud neznáme.

Následně se slezští vévodové jako spojenci českého krále, tentokrát již Václava II., opět objevují od konce 80. let 13. století. Na tomto místě je však třeba zdůraznit, že politika posledních Přemyslovců vykazuje několik zcela zásadních rozdílů. Zatímco Přemysl zapojoval slezská knížata především do oboustranně výhodných obranných spojenectví, Václav II. si je a jejich země osobně podřídil pro-

RODOKMEN HORNOSLEZSKÝCH PIASTOVců 13. STOLETÍ

střednictvím lenního institutu. Lenní slib Václavovi skládali v 90. letech 13. století v první řadě synové někdejšího Přemyslova spojence Vladislava Opolského: Kazimír Bytomský (ten již v lednu roku 1289) a dále Měšek Těšínský, Přemek Ratibořský a Boleslav Opolský (nejpozději do roku 1292). Motivace zmíněných Piastovců byla několikerá, ale i v tomto případě hrála významnou roli obava z mocnějších piastovských příbuzných. Největší hrozbu pro hornoslezská knížata představoval na počátku 90. let již zmíněný Jindřich IV. Vratislavský, jehož moc v dané oblasti po smrti Přemysla Otakara II. velice narostla. Území synů Vladislava Opolského přitom leželo mezi Jindřichovým knížectvím a Krakovskem, které agilní Piastovci taktéž na konci 80. let 13. století získal. Lenní hold Kazimíra Bytomského je proto nutné posuzovat na základě všech těchto okolností a hold jeho bratrů zase v souvislostech s následným pronikáním Václava II. do malopolské oblasti, neboť i pro českého krále představovala jejich území most mezi Moravou a Krakovem.

Samotný vztah vratislavského vévody k novému českému králi je za současného stavu poznání nejistý. Podle některých autorů se mezi nimi rozhořel na konci 80. let spor, který prý vyústil v roce 1289 v otevřenou válku, při níž Václav obsadil Broumovsko a Kladsko. Avšak prameny, které by jasně potvrdily, že Václav v roce 1289, a tedy před smrtí Jindřicha IV., obsadil Kladsko, neexistují. Problematický je i výklad samotných vojenských akcí toho roku. Podle zpráv, jež se dochovaly pouze ve formě formulářů, se v tomto roce konala v polovině srpna v Opavě schůzka českého krále s některými slezskými knížaty. Téměř jisti si v tomto ohledu můžeme být přítomností leníka Václava II. Kazimíra Bytomského a snad také Bolka Svídnického, který se ve Václavově blízkosti objevuje i v dalších dnech. Některé zprávy napovídají také mnohé o účasti bratra Kazimíra Bytomského, Měška Těšínského a haličského knížete Lva Danieloviče. I zde jde o formulář, podle něž slibuje nejmenovaný polský kníže na věčné časy Václavovi a Lvovi pomoc proti komukoli. Kazimír a Měšek měli k listině přivést své pečeti jako svědci. Zajímavé přitom je, že setkání knížete Lva, který byl v nastalém boji o Krakov spojencem Vladislava Lokýtky, s českým králem připomíná i *Ipatijevský letopis*. Podle něj uzavřel kníže Lev s Václavem příměří a obdarován velkými dary se vrátil zpět do své země. Pakliže jednání s českým králem a dary od něj přiměly Lva, vystupujícího proti Jindřichovi IV. Vratislavskému, aby boje opustil, pak z logiky věci vyplývá, že Václav v této době nebyl s Jindřichem ve sporu, ba naopak – hájil jeho zájmy. Tento výklad podporuje i nedávno přednesená hypotéza Libora Jana, podle které se Václav II. a Jindřich IV. mohli setkat i na přelomu let 1289/1290 na říšském sněmu Rudolfa I. v Erfurtu.

O vztahu Václava II. k dalším dolnoslezským úředníkům Jindřichovi Lehnickému, Jindřichovi Hlohovskému a Boleslavovi Svídnicko-Javorskému na prahu 90. let nemůžeme říci nic konkrétního. Víme jen, že Boleslav zřejmě podporoval českou expanzi do Malopolska v letech 1291–1292; alespoň se v této době objevuje

na českém dvoře. Samotné Vratislavsko získal po smrti Jindřicha IV. Jindřich Lehnický (od té doby uváděn jako Jindřich V. Vratislavsko-Lehnický). Až po jeho smrti lze vysledovat obnovení aktivního přístupu českého krále vůči Dolnímu Slezsku. Když se totiž opatrovnictví nad nezletilými syny Jindřicha V. ujal Boleslav Svídnicko-Javorský, jistě přitom nejednal v rozporu s Václavovými představami. Naopak, prameny nám ukazují, že právě v této době prosazuje český král opětně svůj vliv nejen na Boleslava, ale i na dalšího slezského vévodu Jindřicha Hlohovského, který se účastnil Václavovy pražské korunovace v roce 1297.

Po Boleslavově smrti roku 1301 usiloval o prosazení vlivu v celém Dolním Slezsku švagr svídnicko-javorského vévody, braniborský markrabě Heřman. Ve Vratislavsku však jeho snahy narazily právě na Václava II., který se, zřejmě s podporou vratislavského měšťanstva a zcela jistě na základě shody s vratislavským biskupem Jindřichem, ujal opatrovnictví nad syny Jindřicha V., a tím i nad správou celého údělu prostřednictvím svého starosty Beneše. Podobně jako na počátku 70. let 13. století Jindřich IV. Vratislavský objevil se nejpozději v roce 1303 v okolí českého královského dvora i jeden z Václavových vratislavských chráněnců Bole-

Nejstarší známá pečeť prvního těšínského knížete Měška († 1315/1316) z listiny z r. 1297. Jde o tzv. pečeť pěšího typu, na které je kníže znázorněn s praporem a se štítem s hornoslezskou orlicí. V opise je titulatura – *Měšek, z Boží milosti kníže opolský a těšínský*. Pečeť sloužila k právnímu potvrzení písemností a svou podobou vyjadřovala suverénní postavení držitele.

slav (pozdější Boleslav III. Lehnicko-Břežský), který se někdy mezi 7.–13. lednem toho roku v Hradci Králové po dohodě s matkou, kněžnou Alžbětou, vzdal ve prospěch českého krále toho vratislavského území, jež násilně obsadil hlohovský kníže Jindřich III. Všechny tyto události explicitně dokládají výlučné postavení českého krále ve vztahu k vratislavským údělníkům i zemi jako takové. Nezávislost na českému králi si po roce 1302 ze slezských knížat uchoval pouze zmiňovaný Jindřich III. Hlohovský. Již na samém počátku 14. století tak bylo nakročeno k přitělení celého slezského území k zemím ovládaným českým králem.

Tento trend vyústil v události let 1327–1329, kdy na Václavovu politiku, využívající lenní institut jako tmelu mezi tradičními územími ovládanými českým králem a slezskými oblastmi, navázal Jan Lucemburský. Právě tehdy, na počátku roku 1327, složili hornoslezští Piastovci, bránící se tlaku polského krále Vladislava Lokýtky, v Opavě Janovi lenní hold. Tento akt nejenže přičlenil k českému království hornoslezská knížectví, ale navíc vytvořil předpoklad pro příští pronikání do polské oblasti. O dva roky později inkorporoval Jan Lucemburský do svých zemí podobným způsobem i dolnoslezské úděly. Stalo se tak na konci dubna a počátku května roku 1329 ve Vratislavi, kam Jan dorazil na zpáteční cestě z výpravy proti litevskému knížeti Gedyminovi. Právě tehdy složila českému králi lenní hold i dolnoslezská knížata, a Jan se tak stal lenním pánem rozsáhlé oblasti slezského Poodří. První krok k vytvoření svazku zemí Koruny české, jejíž součástí se stalo i Slezsko, byl tak učiněn.*

LITERATURA

- ANTONÍN ROBERT, *Malopolsko jako objekt zahraniční politiky Václava II. v letech 1289–1300*, *Mediævalia Historica Bohemica* 11, 2007, s.95–116.
- BAR PŘEMYSL, *Vratislavský vévoda Jindřich IV. Probus a poslední Přemyslovci*, *Český časopis historický* 106, 2008, s.753–787.
- BARCIAK ANTONI, *Ideologia polityczna monarchii Przemysła Otokara II. Studium z dziejów czeskiej polityki zagranicznej w drugiej połowie XIII wieku*, Katowice 1982.
- MALECZYŃSKI KAROL (ed.), *Historia Śląska I*, Wrocław 1960.
- KUTRZEBA STANISŁAW (ed.), *Historia Śląska I–III*, Kraków 1933–1939.
- JUREK TOMASZ, *Dziedzic Królestwa Polskiego książę głogowski Henryk (1274–1309)*, Poznań 1993.
- NOWACKI BRONISŁAW, *Czeskie roszczenia do korony w Polsce w latach 1290–1335*, Poznań 1987.
- SPĚVÁČEK JIŘÍ, *Jan Lucemburský a jeho doba 1296–1346*, Praha 1994.
- WACHOWSKI KRZYSZTOF (ed.), *Śląsk w czasach Henryka IV Prawego*, *Wratislavia Antiqua* 8, Studia z dziejów Wrocławia, Wrocław 2005.

* Tento text vznikl v rámci řešení výzkumného záměru MSM 4781305905 Slezsko v dějinách českého státu a střední Evropy.

TĚŠÍNSKO VE STŘEDOEVROPSKÉM KONTEXTU

WŁODARSKI BRONISŁAW, *Politika Jana Luksemburczyka wobec Polski za czasów Władysława Łokietka*, Lwów 1933.

WŁODARSKI BRONISŁAW, *Polska a Czechy w drugiej połowie XIII i początkach XIV wieku (1250–1306)*, Archiwum Towarzystwa Naukowego 7, Lwów 1931.

RESUMÉ

PŘEMYSLIDE KINGS AND SILESIAN DUKES IN THE HIGH MIDDLE AGES

The author shows that incorporation of the Silesian Odra valley into the region dominated by the Czech king John of Luxembourg at the end of the 1320s had deep roots stretching back to at least 1250s. That was the time when the Czech kings Wenceslas I, Přemysl Otakar II and Wenceslas II were able to dominate the region through proclaiming protection of the Silesian princes from external enemies (including the Mongols) and by using the feudal system, by which Wenceslas II bound the Upper-Silesian Piasts.

POŘADATEL: Matice slezská

MÍSTO KONÁNÍ A DATUM: Kulturní a společenské středisko Střelnice, Český Těšín,
23. října 2008

TĚŠÍNSKO V PROMĚNÁCH STALETÍ

SBORNÍK PŘEDNÁŠEK Z LET 2008–2009
K DĚJINÁM TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

RADIM JEŽ – DAVID PINDUR (EDD.)

© 2010 Vydalo MUZEUM TĚŠÍNSKA, P. O., Hlavní tř. 15, 737 01 Český Těšín
a MATICE SLEZSKÁ – TĚŠÍNSKÁ OBLAST, Hlavní tř. 1a, 737 01 Český Těšín

Redakce PHDr. RADIM JEŽ, PHDr. DAVID PINDUR

Odborná spolupráce PHDr. JAN AL SAHEB

Grafická úprava a sazba KAZIMIERZ GAJDZICA

Podklady pro rodokmeny PHDr. RADIM JEŽ

Podklady pro rejstříky PHDr. JAN AL SAHEB, PHDr. RADIM JEŽ

Jazyková editace MGR. LUCIE BRŇOVJÁKOVÁ

Překlady resumé MGR. LENKA MANDRYSZOVÁ

Tisk a vazba **FINIDR** FINIDR, S. R. O., Český Těšín

Všechna práva vyhrazena

Vydání první, Český Těšín 2010

ISBN 978-80-86696-12-6